אם עד שלא נמלקה הודע כו' (א)ועושה ודאי. פירוש ותאכל כשאר מטמאת ואם תאמר מאי איריא שנודע לה קודם שנמלקה אפילו לאחר שנמלקה נמי תאכל להכניס לאי משום דלא הוה ידיעה בשעת מליקה הא אמרינן בפרק קמא דמכילתין (דף ז.) מודה ר' יוסי במחוסר כפרה דכיון דאינו מביא רק לשם מרווי בקדשים אלא בעי ידיעה בתחלה ואי טעמא הוי טעמא שלא יאמרו מטמאת העוף הבא על הספק נאכלת הניחא לר' יוחנן דאמר לקמן בפרק המביא (דף כו:) דאם משנמלקה נודע (ב) לו שילדה ואי אסור גזירה כו' אלא לרב דאמר לקמן דאפילו נודע לו משנמלקה כיון שנודע לו קודם שזאת מותר באכילה אם כן אמאי לא נקט משנמלקה ויש לומר דהוא הדין לאחר מליקה ולא אתא לאפוקי רק אחר שזאת מליקה אלא אף לאפוקי רק אחר שנמלקה הא על הספק נאכלת (ג):

גמ' (ג)ת"ר [1] ואם נפש לחייב על ספק מעילות אשם תלוי דברי ר' עקיבא וחכמים פוטרים לימא בהא קא מיפלגי דר' עקיבא סבר למדין עליון מתחתון ורבנן סברי אין למדין עליון מתחתון אמר רב פפא דכולי עלמא למדין עליון מתחתון דאם כן צפון בבן בקר (ד) לא משכחת להו אלא הכא היינו טעמא דרבנן דפטרי (ה) דגמירי (ו)מצות מצות מחטאת (ז) מה להלן דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת (ח)(ועל ספיקו אשם תלוי) אף כל (ט)שחייבין על זדונו כרת ועל (י) (יא)ספקו חטאת ועל (יב)שגגתו אשם תלוי לאפוקי מעילה דאין חייבין על זדונו כרת (יג)דתניא הזיד במעילה רבי אומר במיתה וחכמים (יד)אומרים באזהרה ור' עקיבא סבר כי ילפינן מצות מצות מחטאת חלב להכי הוא דילפינן מה להלן בקבועה אף כאן בקבועה לאפוקי עולה ויורד דלא ורבנן סברי (טו)אין גזירה שוה למחצה (טז) מכלל דר' עקיבא סבר יש גזירה שוה למחצה (יז) אלא דכולי עלמא אין גזירה שוה למחצה (יח) אלא היינו טעמא דר"ע דאמר קרא ואם נפש (יט)וי"ו מוסיף על ענין ראשון וילמד עליון מתחתון (כ) ורבנן סברי תחתון הוא דגמר מעליון [2]לאשם בכסף שקלים (כא) ור"ע סבר (כב)אין היקש למחצה (כג) דרבנן סברי יש היקש למחצה דכולי עלמא אין גזירה שוה למחצה (כד) אלא היינו טעמא דר"ע דאמר קרא ואם נפש (כה)וי"ו מוסיף על ענין ראשון וילמד עליון מתחתון (כו) ורבנן סברי תחתון הוא דגמר מעליון [3]לאשם בכסף שקלים (כז) ור"ע סבר (כח)אין היקש למחצה (כט) דרבנן סברי יש היקש למחצה דכולי עלמא אין היקש למחצה והכא ה"ט דרבנן (ל) דגמירי מצות מצות אפקיה מהקישא ור"ע אשם בכסף שקלים (לא) נפקא ליה [2]מאות תורת האשם תורה אחת לכל האשמות לאשם דבכסף שקלים ורבנן אע"ג דכתיב זאת תורת האשם איצטריך למכתב ואם נפש וי"ו מוסיף על ענין ראשון וילמד תחתון מעליון (לב) ואי מאות תורת האשם הוה אמינא כי אמינא תורה אחת לכל אשמות הני מילי בשאר אשמות ודאין אבל אשם תלוי כיון דעל ספק חלב קאתי אימא לא יהא ספיקו חמור מודאו מה ודאו חטאת בת דנקא אף ספיקו אשם בר דנקא אהכי כתב רחמנא ואם נפש וי"ו מוסיף על ענין ראשון (לג) הא ניהא למאן דדריש זאת תורת האשם (לד)אלא למאן דלא דריש זאת תורת האשם מאי איכא למימר יליף בערכך בערכך מאשם מעילה אשם שפחה חרופה (לה) לא כתב בה בערכך ילפינן באיל איל: (לו) מודה ר"ע כו': ואם ספק מאי קאמר אמר רבא תני אם בספיקו עומד לעולם יהא אשם תלוי (לז) שממין שהביא על הודע (לח) מביאו על שלא הודע סוף סוף כי מתידע ליה בעי לאיתויי אשם ודאי אמר רבא מדברי שניהם נלמד אשם ודאי לא בעי ידיעה (לט) (מ) לכתחלה: **מתני'** (מא) (מב) האשה שהביאה חטאת העוף (מג) [אם] עד שלא נמלקה נודע לה שילדה ודאי תעשינה ודאי שממין שהיא מביאה (מד) על הודע מביאה על לא הודע חתיכה של חולין וחתיכה של (מה) הקדש אכל אחת מהן ואין יודע איזה מהן אכל (מו) רפטור ר"ע מחייב (מז) אשם תלוי (מח)אכל את השניה מביא אשם ודאי (מט)אכל אחד את הראשונה ובא אחר ואכל את השניה זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי דברי ר"ע (נ) ר"ש אומר שניהן מביאין אשם אחד ר' יוסי אומר אין תלוי: **כערכך בערכך.** אשם תלוי מאשם מעילות: **אשם שפחה חרופה יליף מאיל איל.** אשם נזיר דכתיב בספרים שבוא הוא להא באשם נזיר (במדבר ו) כבש בן שנתו כתיב ואמרינן בפרק ד' מחוסרי כפרה (נעיל י:) מדאיל בן שתי שנים בשני סלעים כבש בן שנתו בסלע: **מאי קאמר ואם נפש.** הא פשיטא דספק הוא לו: **סוף סוף.** כי הביא במעילה מועטת מעילתו ואשמו בתנאי אכתי לא נפיק מידי שני אשמות דכי מתידע ליה דודאי מעל בעי איתויי אשם ודאי דקא סלקא דעתין אשם דומיא דחטאת וחטאת שהביא על ספיקה אשם תלוי כי מתידע ליה ודאי בעי איתויי חטאת. **מדברי שניהם.** דר' עקיבא ור' טרפון דמודו במעילה מועטת: **לא בעי ידיעה בתחלה.** הילכך כי אתייה מספק על תנאי עולה לו לאשם ודאי כי מתידע ליה: **כמתני' חטאת העוף.** ספק ילדה מין פטור או מין מיוב מביאה קינה העולה מביאה ומתנה אם מין מיוב הוא זו עולתה ואם לאו תהא נדבה אבל חטאת מביאה מספק ואינה נאכלת: **פיעשה ודאי.** ויאכל לכהנים: **ר' עקיבא מחייב.** ר' עקיבא לטעמיה [ע"פ] דמחייב אשם תלוי בספק מעילות: **שניהן מביאין אשם אחד.** בשותפות ויאמר זה לזה אם אכלת חתיכה של קדש יהא חלקי של אשם נתון לו [לך] ויהא אשם כולו עליך:

גמ' ואם נפש (ד) (יח) **אדם.** באשם תלוי כתיב ועליל מיניה באשם מעילות קמיירי בזיקרא: **לחייב על ספק מעילות אשם תלוי.** קס"ד מדכתביהו גבי הדדי: **עליון.** מעילות (יט): **מתחתון.** אשם תלוי: גליון ה"ג **אלא הכא היינו טעמא דר' עקיבא דכתיב ואם נפש: לימא בהא קא מיפלגי.** דמר סבר הקישא עדיף ומר סבר ג"ש עדיף: **לא דכולי עלמא הקישא עדיף.** סהכי אין משיבין על ההיקש (כ) ואמרי לך דבנן היינו היקש דתחתון למד מעליון לכסף שקלים: **ור' עקיבא סבר אשם לכסף שקלים נפקא ליה מואם נפש.** אלא היקש להכי אתא לגלמוד עליון מתחתון. והכי פירש רחמנא (כא) והוא הוא שבקונטרס אלא ע"כ מבואר היטב. עכה"ג: (כב) **אם כן.** דלרבנן אין למדין לא אשכחן לפון בבן בקר דחטאת ועולה יהו טעונין שחיטה בצפון דצפון דכתיב בבן בקר לאן בזיקרא [ל] ובמסכת זבחים (מא.). יליף בן בקר בהאי דינא בעליון מתחתון: באשם תלוי כתיב [ויקרא ה] מלות ובחטאת כתיב [שם ד] מלות: **חטאת חלב.** היינו סתם חטאת ולהכי נקט חלב משום דסמוכה לחלב דכתיב בזיקרא [ג] כל חלב וכל דם לא תאכלו וסמיך ליה נפש כי תחטא וגו': **במיפסי.** בילי סמיס: **לאפוקי עולה ויורד.** כגון שמיעת קול וביטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו דלא מייתי על ספיקו באשם תלוי: **וי"ו מוסיף על ענין ראשון כו'.** הילכך אתא היקש ואפקיה מגזירה שוה להא מילתא ועל כרחין גזרה שוה זו למחלה: (ו) בעליון כתיב כסף שקלים והקישא לתחתון מעליון הוא דאתא ולא למילף עליון מתחתון (לשוויה גזרה שוה למחלה): **ורבי עקיבא אין היקש למחלה** לא גרסינן לה דלאו הייינו היקש למחלה ובשחיטת קדשים בפרק איזהו מקומן (דף מא.) איתא לכולה הא שמעתא ולא גרסינן להא אלא הכי גרסינן **ורבי עקיבא אשם בכסף שקלים מנא ליה** (כג) **כו'** (ז) . הילכך על כרחין הקישא לאפוקי מגזירה שוה אתא למיהוי גזירה שוה למחלה דאי לאו הכי אתא הקישא למאי תדרוש ליה: **הניחא למאן דדריש פורש.** בשמעתא קמייתא דמנחות (דף ג:) וחלא תורת המנחה (כד)תורה אתא לכל המנחות: **הניחא למאן דדרים.** מלי ר"ע למימר הכי (כה) לא איצטריך היקישא לאשם בכסף שקלים ומהכא נפקא וכי איצטריך היקישא לספק מעילות לאשם

(א) ר' מאיר אומר אם מעל מעל. (ב) אם נודע לו קודם שנמלקה אפילו לאחר שנמלקה נמי תאכל להכניס לאי משום דלא הוה ידיעה בשעת מליקה הא אמרינן בפרק קמא דמכילתין (דף ז.) מודה ר' יוסי במחוסר כפרה דכיון דאינו מביא רק לשם מרווי בקדשים אלא בעי ידיעה בתחלה ואי טעמא הוי טעמא שלא יאמרו מטמאת העוף הבא על הספק נאכלת הניחא לר' יוחנן דאמר לקמן בפרק המביא (דף כו:) דאם משנמלקה נודע לו שילדה ואי אסור גזירה כו' אלא לרב דאמר לקמן דאפילו נודע לו משנמלקה כיון שנודע לו קודם שזאת מותר באכילה אם כן אמאי לא נקט משנמלקה ויש לומר דהוא הדין לאחר מליקה ולא אתא לאפוקי רק אחר שזאת מליקה אלא אף לאפוקי רק אחר שנמלקה אלא בדבר שחייבין

(ג) אם נפש. גבי אשם תלוי כתיב בזיקרא ואם נפש כי תחטא וגו', ולמעלה הימנה פרשת מעילה ולאיתן, שידע לאחר זמן שנהנה מן הקודש בשוגג וחייבו עליו אשם ולאי (בבחים מח.). על ספק מעילות. הקדש וחולין לפניו ונהנה מאחד מהם כפובר שיהם חולין ובכאיו אינו יודע מאחיב מהן נהנה, מביא אשם תלוי להגן עליו מן היסורין עד שיודע לו שהאי מעל ומביא אשם ולאי, ונם הוא אינ ככסף שקלים (שם). למדין עליון מתחתון. פרשת הקדש מפרשת אשם תלוי שחתחים, למימרא דהנהנה מן הקודש נמי מייתי אשם תלוי על ספיקו (שם). מצות מצות מצות מחטאת. נאמר מצות באשם תלוי ועשתה אחת מכל מצות, וכן בחטאת מה חטאת באה על שגגת זדון כרת, כדילפינן בהוריות (ח.) אף אשם תלוי על ספק דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת (בבחים שם). הזיד במעילה. בהאחת קדש שנגנבה מעילה (פסחים לג.) נהנה מן הקדש שיש בו מעילה במזיד (סנהדרין פז.). מה להלן בקבועה. נמר לה לכן גזירה שוה הכי מה חטאת חלב קרבן קבוע לעני כעשיר, אף אשם תלוי אינו בא אלא על ספק חטאת קבוע, לאפוקי עולה ויורד דלא. ספק נכנס טמא במקדש ספק לא נכנס, ואולי ודאי בעולה ויורד אין מביא על ספיקו אשם תלוי (בבחים מח.). אין בזירה שוה למחצה. וכי היכי דגמרינן לה לגבי הא מילתא בגמור מיהיה נמי אלינו בא אלא על ספק כלת (שם). תחתון הוא דגמר מעליון. היקש לכהי אתי דתחתון הוא דגמר מעליון לקנות אשם בשתי סלעים, דגבי אשם מעילות כתיב בערכך כסף שקלים וגמר אשם תלוי מיהיה אלא אתמר לא יהא ספיקו אל כרת חמור מודאו (שם). דנקא. שמות, לומר מעת כסף שהוא שמות של דיבר, ולאו דוקא נקט אלא דמיס קלים בעלמא אלא ניתן לה קלבה (שם). יליף בערכך בערכך. באשם תלוי ובאשם גזילות כתיב בערכך לאשם ומגרינן מערכך לאשם מעילות לכתיב בין בערכך כסף שקלים (שם). ילפינן באיל איל. כתיב בין בשפחה חרופה באיל האשם ובאשם מעילות נמי כתיב באיל האשם, ואשם מיר ואשם מלוגע לא מרבינן משום לכתיב בכבש בן שנה, ומהאיל שהוא בן שני שנים בא בשני סלעים, כבש בן שנה בא בסלע (שם).

שיטה מקובצת

(א) בקר לרבנן לא משכחת לה אות ר' נמחק: (ב) דפטרי דגמרי מצות מחטאת חלב מה: (ג) אף כל [דבר] שחייבין על זדונו כרת כו'. וא"ת הא תינח למאן דיליף בפ"ק דיבמות מגז"ש דעליה עליה דאין חייבין חטאת אלא בדבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת יכול לאפוקי מעילה דדבר הלמד בגז"ש חוזר ומלמד בגז"ש אלא למאן דמפיק מתורה אחת הוקשה כל התורה כולה לעבודת כוכבים היכי ילפינן הכא ממצות הוי דבר הלמד בהקש ואינו חוזר ומלמד בגז"ש בדאיתא באיזהו מקומן וי"ל דמן הדין היה לנו לומר דמביאין אשם תלוי על כל דבר שאין חייבין על זדונו כרת וגז"ש דהכא דמצות מצות אתי למעוטי מעילה דלא בא על ספיקו אשם תלוי ומיעוטי ילפינן שפיר מגז"ש דהכא ולא דמי לכאשר עשה דאנו צריכין לגמרי מיניה שתי כליות אפר העלם דלא כתיבי ביה. תוס' כת"י: (ד) ועל שגגתו חטאת מביא על ספיקו אשם תלוי: (ה) למחצה אלא קי"ל דאין גז"ש למחצה אלא: (ו) למחצה והכא ה"ט תיבת אלא נמחק: (ז) ורבנן סברי תחתון הוא דגמר מעליון לאשם בכסף שקלים. וא"ת ל"ל לרבנן לגמור (עליון מתחתון) [תחתון מעליון] לכסף שקלים תיפוק ליה מערכך ערכך ויש לומר דאיצטריך לכדאמר תלמודא (דלעיל) דלא תימא ה"מ בשאר אשמות אבל אשם תלוי כיון דעל ספק קאתי לא יהא ספיקו חמור מעיקר דחטאת ודאי היא בת דנקא אף ספק אשם בת דנקא. תוס': (ח) מתיבת ור"ע סבר אין היקש למחצה עד תיבת ור' עקיבא אשם כו' זה לא גריס רש"י: (ט) דרבנן דאתיא מצות תיבת דגמירי נמחק: (י) שקלים מנא ליה נפקא: (יא) מעליון דאי מזאת דפליג: (יב) ראשון הניחא למאן תיבת הא נמחק: (יג) אלא למאן דלא דריש פלוגתא היא בס"ק דמנחות ותימה דבפרק דם חטאת משמע ליכא מאן דפליג אגז"ש דזאת תורת וי"ל דבדבר הכתוב בהדיא בקרא ליכא מאן דפליג. תוס': (יד) חרופה. ס"א ואשם גזילות והראב"ק לא גריס ליה וכן רש"י ז"ל: (טו) על תיבות מדרה ר"ע כו' על כל תיבה נדשם קו להורות כי לפ"ד ראוי למחקו: (יז) שממין. ציון במתני' שהביא על הודע מביא על שלא הודע כו' מדרה ר"ע כו' סוף: (יח) ידיעה בתחילה אות ל' כ' נמחק עיין (בכח דף עא) בתוס': (יט) האשה שהביאה חטאת העוף ספק כגון שהפילה דבר שהוא ספק אם חייבת עליה קרבן או לאו מביאה עליה חטאת העוף ואינה נאכלת. תוס' כת"י: (כ) העוף ספק אם עד שלא נמלקה נודע לה שילדה דבר שחייבת עליה קרבן תעשינה ודאי ונאכלת ואם נודע לו אחר שנמלקה פליגי בה רב ור"י בפ' בתרא דרב אמר מזה דמה ומכפרת ומותרת באכילה ור"י אמר אסור גזירה שמא יאמרו חטאת העוף הבא על הספק נאכל ותניא כוותיה ותימא קצת לרב למה לי עד שלא נמלקה משנמלקה נמי כן הוא וצ"ל דלא נקט לא נמלקה אלא לאפוקי לא נודע לו אלא אחר הזאה. תוס' כת"י: (כא) על ס"א לא הודע מביא על הודע: (כב) של קודש אכל אות ה' נמחק: (כג) מחייב באשם תלוי: (כד) אחד אכל אות: (כה) ע' בחדושין: (כו) על תיבת אדם רשום למעלה קו להורות כי לפ"ד ראוי למוחקו: (כז) מעילות ודאי קמיירי: (כח) ליה נפקא ליה מזאת תורת האשם ורבנן אע"ג דכתיב זאת תורת האשם איצטריך ואם נפש דאי מתורת האשם סד"א ה"מ בשאר אשמות הניחא כו' נפקא ליה מזאת תורת: (כט) ולא איצטריך: (ל) מחדל לך ריהא: (לא) כו' תעשינה ודאי תיבת ועושה נמחק: (לב) נאכלת. גליון והאי דלא תנא לאחר שנמלקה דאי תנא הו"א ה"ה אחר הזאה שאין בין מליקה להזאה כלום ע"כ:

(ד) [בבחים מח. וגם כל הסוגיא ע"ש], (ה) [לקמן כה:], (ו) [בבחים ליתא], (ז) [ל"ל שנגתו], (ח) [ל"ל ספקו], (ט) ספחים כ. מנחות לד., (י) [ממנחות ד.], (יא) [יבמות ט. וש"כ], (יב) [נדרים ז.], (יג) [לקמן מ: ע"ש], (יד) [עי' יעב"ץ], (טו) [ויקרא ו:], (טז) ל"ל לה וכן לקמן,

תורה אור השלם

1. וְאִם נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וְעָשִׂתָה אַחַת מִכָּל מִצְוֹת יְיָ אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְלֹא יָדַע וְאָשֵׁם וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ: ויקרא ה יז
2. זֹאת תּוֹרַת הָאָשָׁם קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא: ויקרא ז א

הגהות הב"ח

(א) **גמרא** מצות מחטאת חלב מה לחלן: (ב) **שם** על הודע מביא כל"ל ותות ו' נמחק: (ג) **שם** ידיעה בתחלה כל"ל ותות ל' נמחק: (ד) **רש"י** ד"ה ואם נפש בחטאת כל"ל ותיבת אדם נמחק: (ה) **ד"ה** דא"כ דלרבנן וכו' מתחתון הם"ל ותמ"כ מ"ה מצות מצות בחטאת: (ו) **ד"ה** ו' מוסיף וכו' למחלה הם"ל ותמ"כ מ"כ לאשם בכסף שקלים בעליון כתיב: (ז) **ד"ה** ון ע"ו אין וכו' ומשני הילכך:

רבינו גרשום

ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ בעשותה אחת וגו'. דכתיב בפרשת אשם תלוי לחייב על ספק מעילה אשם תלוי בא דברי ר' עקיבא כדמפרש טעם דר"ו מוסיף על ענין ראשון דלמעלה מפרשה זו כתיבה פרשת מעילות דמביא אשם ודאי וילמד עליון מתחתון מה בפרשת תחתון אשם תלוי אף עליון נמי מביא על ספיקו אשם תלוי: דאם כן. דאין למדין עליון מתחתון צפון שחיטה בצפון בבן בקר לא משכחת לה דאם עולה קרבנו מן הבקר היינו עליון ולא כתיב ביה צפון ובאם מן הצאן עולה קרבנו כתיב ביה צפונה וילמד עליון מתחתון: דגמרי מצות מצות מחטאת חלב כתיב גבי חלב בעשותה אחת ממצות וכתיב באשם תלוי בעשותה אחת מכל מצות מה להלן בחלב דהיינו דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת כו'. ור' עקיבא מחייב על ספק מעילות אשם תלוי סבר להכי ילפינן מצות מצות מחטאת חלב להכי ילפינן מה להלן גבי חלב בקבועה דחטאתו קבועה ומביאה על ספיקה אשם תלוי אף כל שקרבנו בקבועה מביא על ספיקן אשם תלוי לאפוקי היכא דבעולה ויורד הוא דאין ודאי קבוע אין מביא על ספיקו אשם תלוי: ורבנן סברי אין גזירה שוה למחצה. אלא כי היכי דילפת גזרה שוה דמה להלן בקבועה אף כאן דבר שחייבין על זדונו כרת אף כל שחייבין הילכך פטרי: וילמד עליון מתחתון כדאמרן: ורבנן סברי לא תחתון הוא דגמר מעליון לאשם בכסף שקלים. מה שבעליון באשם ודאי מביא אשם בכסף אף תחתון אשם תלוי צריך אשם בכסף שקלים: ור' עקיבא סבר אין היקש למחצה. אלא כי היכי דילפי אשם בכסף שקלים לילפו נמי עליון מתחתון: אלא טעמא דרבנן דפטרי דקא סברי אתא מצות מצות. כדמפרשי ליה רבנן ואפקיה מהקישא דלא ילפינן עליון מתחתון ולהכי כתב רחמנא ואם נפש דו"ו מוסיף על ענין ראשון וילמד תחתון מעליון דמה עליון בכסף שקלים אף תחתון בכסף שקלים. הניחא. לר' עקיבא למאן דדריש זאת תורת מצי יליף מזאת תורת אלא למאן דלא יליף מזאת תורת כדאמר בפרק קמא דמנחות מאי איכא למימר יליף בערכך בערכך מאשם מעילות מה ערכך דאשם מעילות כסף שקלים אף ערכך דאשם תלוי נמי כסף שקלים ואשם גזילות נמי כתיב ביה בערכך לאשם שפחה חרופה דלא כתיב ביה בערכך כתיב ביה באיל וכתיב באשם מעילות באיל אבל אשם נזיר ומצורע כיון דאינו קבוע ועוד כתב בהו כבש ולא איל לא בעי למיהוי בכסף שקלים: לישנא אחרינא כו' לא דכולי עלמא היקש עדיף דאין משיבין על ההיקש. ואמרי לך דבנן היינו היקש דתחתון היקש לעליון לכסף שקלים נפיק מזאת תורת וכי נפיק מזאת תורת וכי אתאי היקשא דתחתון הוקש לעליון לכסף שקלים ור' עקיבא סבר אשם לכסף שקלים נפיק מזאת תורת וכי אתאי היקש (דתחתון היקש) לילמד עליון מתחתון: אם ספק מעלתי המעות יהו נדבה והאשם תלוי: ואם ספק מאי קאמר. הא ודאי בספק מיירי ר' עקיבא ורבנן ור' טרפון דבספק [מייתי] אשם תלוי: אמר רבא תני הכי אם בספקו עומד לעולם שלא יודע לעולם יהא אשם תלוי ויפטר: קס"ד דסוף סוף בין לר' טרפון בין לר' עקיבא כי מתיידע ליה דודאי מעל בעי מייתי אשם ודאי ומאי קמ"ל ר' טרפון ור' עקיבא: אמר רבא הא קמ"ל דמדברי שניהם נלמד. דאשם ודאי לא בעי ידיעה בתחילה (ו)שם לא נודע לו תחילת המעשה אלא סוף המעשה מביא נמי אשם ודאי מדקא אמרי אם בודאי מעלתי זו מעליתי זה אשמי ודאי שאם יודע לי שאיפטר בזה ואף על גב דבתחלת הבאתו לא היתה לו בו ידיעה ודאי אלמא דאשם ודאי לא בעי ידיעה בתחילה: האשה שהביאה חטאת העוף. ספק שאינה יודעת אם נפל הפילה או רוח הפילה אם עד שלא נמלקה נודע שודאי ילדה תעשה חטאת זו ודאי ותעלה לה אף על גב דמתחלה הביאה בספק מ"מ תיעשה ודאי הואיל וממין שהיא מביאה על לא הודע ספק חטאת מביאה על (לא) הודע חטאתה דהא נמי (ז)משאר זבח: ואין ידוע איזו מהן אכל פטור היינו אליבא דרבנן דפטרי בספק מעילות: אכל את השניה מביא אשם ודאי. דממה נפשך אכל קודש: ר' שמעון אומר שניהם מביאין. אשם ודאי אחד ומתנין כל אחד אומר אם חברי אכל את הקדש יהא חלקי של אשם נתון לו ויתכפר בכולן:

(ו) אולי ל"ל שגם אם לא עדע המעשה בתחילה כשמביא האשם אלא בסוף ג"כ יוצא מדקא אמרי וכו': (ז) ל"ל מייתה חטאת העוף ולא זבח.

אין שנים מביאין אשם אחד. דלית ליה תנאי בקרבנות אלא אם כדברי מכמיס פטורין ואם כדברי ר' עקיבא כל אחד מביא אשם תלוי: **זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי.** דלא בעי תמיכה מב' תמיכות: **חטאת אחת.** ובתנאי כדפרישים ט) אבל אשם תלוי מיימי כל אחד ואחד משום תמיכת החלב: **חמיכה חלב וחמיכה.** שומן דקדש אכל כו': **מביא אשם תלוי.** משום ספק חלב (א) : יא) **זה מביא כו'.** משום חלב והבא לא פליג ר' עקיבא לחיובים שני אשמות תלויין יב) בהן לפי שאין כאן אלא עבירה אחת ספק חלב ספק קדש: **חטאת ואשם.** בשופפות ויתנו אם אני אכלתי חלב ואתה הקדש יהא חלקי באשם מחול לך וחלקך בחטאת מחול לי: **מביא חטאת.** דממה נפשך חלב אכל: **ר' עקיבא אומר** יג) **אשם תלוי.** (ב) על יד) החטאות משום מעילות: **חמיכה חלב וחמיכה חלב נותר כו' מביא.** טו) שתים יז) אחת משום חלב ואחת משום נותר: **כל חטאת שהיא באה על חטא.** לאפוקי חטאת העוף של יולדת ששתים מביאות אותה ובתנאי כדאמרינן בפ"ק (לעיל ז:) אמר רבי יוסי אימתי שהלכו זה למזרח וזה למערב כו': **גמ'** ה"ג **היינו פ"ק וכי תימא חמיכה אחת משתי חמיכות כו'.** דר' יוסי ה"ק אין שנים מביאין חטאת אחת הראשון מביא אשם תלוי והשני פטור דבעינן חמיכה אחת משתי חמיכות: **וניחי אשם ודלא.** מעילה בהדי אין אשם וחטאת: **והא מעיקרא בדאית בה שוה פרוטה עסקינן דקתני.** ריש תמיכה של קדש וחמיכה של חלב כו' אכל את השניה מביא חטאת ואשם: **יש שאוכל אכילה אחת.** בפרק אמרו לו (לעיל דף יג:) דקתני נותר וקתני אשם מעילות אלמא אכילה נותר שוה פרוטה: **בגפה.** אכילה גמה שאכל הרבה ואף על גב דאיסור הנאה הוא יז) כשאר כל הקדשים האסורים בהנאה שמועלין בהן דהאי נמי מזי לגבוה שאם עלו לא ילדו: **בימות החמה.** מסרחת בשר נותר דהא שני ימים או יום ולילה נשתהא ולא שויא אכילה (דקה) פרוטה: **איסור חל על איסור.** דמיחייב חטאת אנותר דחייל איסור נותר אאיסור חלב: **פטור.** איסור הכיפורים דלא אתי איסור יום הכיפורים וחייל אאיסור נבלה ואפילו יח) נתנבלה היום הוה איסורא בין השמשות דאתמול משום אבר מן החי ולא אתי איסור יום הכיפורים וחייל: **כולא בחלבה.** דליכא איסור חל על איסור דאחלב חייב משום חלב ואנותר משום כולא: **דאיסור עולין.** לגבוה סלקא: (ג) מ) **ואלו מבשר זבח השלמים אשר לה' לרבות אימורין.** שאם אכלן בטומאת הגוף חייב כרת והא אימורין כגון כליות קאי עלייהו באיסור עולין: **ומי** אית ליה לרבי שמעון וכו'. ואם תאמר מאי פריך דוקא גבי יום הכיפורים דאיסור חמור על איסור נבלה אבל איסור נותר חל על איסור נבלה ואיסור טרפה חל על איסור נבלה (מולין דף לז.), כל שכן איסור נותר דחמיר טפי מנבלה ומנלא דחל על איסור חלב ויש לומר דסבירא ליה כיון דמזיגן גבי יום הכיפורים דאיסור חמור לא חל על איסור קל הדין גבי נותר דאינו חמור לא יחול על איסור חלב אף על גב דהוסר יט) מכללו ואם תאמר מאי פריך דלמא שאני גבי יום הכיפורים משו"ה לא חל על איסור נבלה משום דאינו רק איסור כולל אבל הכא גבי נותר טוי איסור מוסיף וימיח אף על גב דלית ליה לרבי שמעון איסור כולל איסור מוסיף מיהא אית ליה והכי אשכחן לרבי יוסי נמי דלית ליה איסור כולל ואיסור מוסיף אית ליה כדאמרינן לעיל (דף יד:) וכן פרק י' יוחסין (קדושין עז: ופס) דקאמר כהן גדול הבא על אחותו אלמנה אין איסור אלמנה חל על איסור אחותו וקאמר רב ששת הא מני ר"ש היא דאמר אין איסור חל על איסור דתניא האוכל נבלה ביום הכיפורים פטור ומאי מייתי דלמא שאני גבי יום הכיפורים דאיסור כולל הוא אבל באיסור מוסיף מודה ר"ש כמו רבי יוסי דלית ליה איסור כולל כהכיא דחמוטו ונעשית אשת איש כו' ואומר מודה ר' יוסי באיסור מוסיף ויש לומר דהש"ס ידע דרבי שמעון לית ליה אף איסור מוסיף דתניא פרק הרבעה אחין (יבמות לב.) הבא על אשת אחיו שהיא אחות אשתו אינו חייב אלא אחת בין נשא מת ואחר כך נשא חי בין נשא חי ואחר כך נשא מת ואם תאמר אם כן הכא ובהכיא דקידושין (דף עז:) אמאי לא הביא אותה הש"ס ויש לומר דהכא (מביא דהתם והכא) איסור חמור על איסור קל הוא ואי משום דהכא איסור מוסיף גבי נותר וגבי יום הכיפורים איסור כולל הכי מייתי כיון דאשכחנא לר' שמעון דלית ליה איסור כולל בין באיסור קל ובין באיסור חמור א"כ בעלמא נמי אשכחנא דלית ליה איסור מוסיף [א"כ] אפילו באיסור חמור על איסור קל נמי לית ליה ואם כן אמאי חייל איסור נותר על איסור חלב כ) רק שהותר מכללו וכן נמי פרק עשרה יוחסין (שם) אינטריך ליה לאוכחי דאין איסור חמור חל על איסור קל דלאיכא דאמרי תני התם ומגב הכי אייתי ליה נמי לגשון דאשון דהתם:

מאר

אין שנים מביאין אשם אחד כחתיכת כ) חלב וחתיכת חולין אכל אחת מהן ואינו יודע איזה מהן אכל מביא אשם תלוי אכל את השניה מביא חטאת כאכל אחד את הראשונה ובא אחר ואכל את השניה זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי כ) (דברי ר"ע) כ) ר"ש אומר שניהם מביאין חטאת אחת רבי יוסי אומר אין שנים מביאין חטאת אחת כחתיכת חלב וחתיכת כ) קודש אכל אחת מהן ואינו יודע איזה מהן אכל מביא אשם תלוי אכל את השניה מביא חטאת ואשם ודאי אכל אחד את הראשונה ובא אחר ואכל את השניה זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי רבי שמעון אומר שניהן מביאין חטאת ואשם ר' יוסי אומר אין שנים מביאין חטאת ואשם אחד כחתיכת חלב וחתיכת חלב קודש אכל אחת מהן ואין יודע איזו מהן אכל מביא חטאת רבי עקיבא אומר אף אשם תלוי אכל את השניה מביא שני חטאות ואשם ודאי אכל אחד את הראשונה ובא אחר ואכל את השניה זה מביא חטאת וזה מביא חטאת רבי עקיבא אומר זה כ) וזה מביאין אשם תלוי ר' שמעון אומר זה מביא חטאת וזה מביא חטאת ושניהן מביאין אשם אחד רבי יוסי אומר אין שניהן מביאין אשם אחד כ) כחתיכת חלב וחתיכת חלב נותר אכל אחת מהן ואין יודע איזה מהן אכל מביא חטאת ואשם תלוי אכל את השניה מביא ג' חטאות אכל אחד את הראשונה ובא אחר ואכל את השניה זה מביא חטאת ואשם תלוי וזה מביא חטאת ואשם תלוי ר"ש אומר זה מביא חטאת וזה מביא חטאת כ) ושניהן מביאין חטאת אחת ג) ר' יוסי אומר כל חטאת שהיא באה על חטא אין שנים מביאין אותה: **גמ'** כ) א"ל רבא לרב נחמן לרבי יוסי חטאת הוא דלא מייתו שניהן הא אשם תלוי מייתו שניהם היינו ת"ק וכ"ת כ) חתיכה משתי חתיכות איכא ביניהו והתניא רבי יוסי אומר זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי א"ל הא קמ"ל כ) דמאן ת"ק ר' יוסי: חתיכת חלב וחתיכת קדש [כו'] חתיכת חלב וחתיכת חלב קודש כו' חתיכת חלב וחתיכת חלב נותר כו': א"ל רבא לרב נחמן וליתי נמי אשם ודאי דנותר דקדש הוא אמר ליה דלית ביה שוה פרוטה והא מעיקרא דאית ביה שוה פרוטה עסקינן דקתני אשם ודאי אמר ליה ההיא חתיכה דלא נותר היא שויא פרוטה כ) והא יש אוכל אכילה אחת דקתני ביה נותר וקתני מביא ארבע חטאות ואשם אחד אמר ליה ההיא בגסה כ) וההיא בדקה כ) (ולא קשיא) ההיא בימות הגשמים הכא בימות החמה: אכל אחד את הראשונה כו': אמר ליה רבא לרב נחמן ומי אמר ר"ש איסור חל איסור והא תניא כ) רבי שמעון אומר יהאוכל נבלה ביום הכיפורים פטור אמר רב כ) ששת בריה דרב אידי כגון דאכל כוליא בחלבה וכוליא בחלבה נמי הא קאי עלה באיסור עולין היכי אתי איסור נותר חייל עלה וכי תימא סבירא ליה לר"ש דנותר איסור חמור הוא וחייל על איסור קל דעולין והא נבלה דאיסור קל הוא ויום הכיפורים דאיסור חמור הוא ולא קאתי איסור יום כיפורים דחמור וחייל על נבלה דקל הוא אלא בקדשים גלי רחמנא דאתי כ) איסור חל על איסור דתניא

בדקה כ) (ולא קשיא) ההיא בימות הגשמים הכא בימות החמה: אכל אחד את הראשונה כו': אמר ליה רבא לרב נחמן ומי אמר ר"ש איסור חל איסור והא תניא כ) רבי שמעון אומר יהאוכל נבלה ביום הכיפורים פטור אמר רב כ) ששת בריה דרב אידי כגון דאכל כוליא בחלבה וכוליא בחלבה נמי הא קאי עלה באיסור עולין היכי אתי איסור נותר חייל עלה וכי תימא סבירא ליה לר"ש דנותר איסור חמור הוא וחייל על איסור קל דעולין והא נבלה דאיסור קל הוא ויום הכיפורים דאיסור חמור הוא ולא קאתי איסור יום כיפורים דחמור וחייל על נבלה דקל הוא אלא בקדשים גלי רחמנא דאתי כ) איסור חל על איסור דתניא

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מביא אשם וכו' ספק חלב והמבביא כו' מכורן משום: (ב) ד"ה ר"ע אומר אשם תלוי נוסף על: (ג) ד"ה לאיסור עולין וכו' שלקא הס"ל ואח"כ מ"ש אשר לה' כתיב ואכל מבשר:

רבינו גרשום

ר' יוסי אומר אין שניהם מביאין אשם אחד. ודאי שאין שנים מתכפרין בקרבן אחד וראי: חתיכת של חולין וחתיכת של חלב כו'. מביא אשם תלוי דלדברי הכל על ספק חטאת מביא אשם תלוי אכל אחד את הראשונה כו': ר' שמעון אומר שניהם מביאין חטאת אחד. ומתנין ראמר כל אחד אם חברי אכל חלב יבטל חלק חטאתי אצלו ויתכפר בכולו ר' יוסי אומר כו': א"ל רבא לרב נחמן לר' יוסי חטאת בשותפות הוא דלא מייתי תרוויהו הא אשם תלוי מייתי שניהם. דזה מביא אשם תלוי אחד וזה מביא אשם תלוי אחד היינו תנא קמא וכי תימא חתיכה אחת מב' חתיכות איכא ביניהו דהכא חתיכה אחת משתי חתיכות היא דבעידנא דאכל אחר את השניה לא היה שם אלא חתיכה אחת משתי חתיכות ואפילו הכי קאמר ת"ק זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי. ור' יוסי סבר [כיון] כשאכל האחד את השניה לא היו לפניו ב' חתיכות אלא חתיכה אחת הילכך ראשון מייתי אשם תלוי אחד ולא שני: והתניא ר' יוסי אומר זה מביא אשם תלוי אחד וזה מביא אשם תלוי. אלמא דבחתיכה אחת סבירא ליה איקבע איסורא והוי כב' חתיכות אין ת"ק ר' יוסי היינו תנא קמא א"ל אין הכי נמי והא קמ"ל מאן ת"ק ר' יוסי היא: חתיכת של חלב וחתיכת של קודש. ואין יודע איזו אכל מביא אשם תלוי אחד. והא תמצא ר' עקיבא היא דבין בספק חלב ובין בספק מעילה מחייב אשם תלוי: ר' שמעון אומר שניהם מביאין חטאת אחת ואשם. ודאי אחד ומתנין ראמר כל אחד אם חברי אכל חלב ואני דקדש יהא חלקי באשם אחד ושלו חברו יבטל לי חלק אשמו וכן אם חברי אכל קדש ואני חלב יהא חלק אשמי שלו וחלק חטאתו שלי ר' יוסי אומר כו': חתיכה של חלב חולין וחתיכה של קודש: אכל אחת מהן ואינו יודע איזה מהן אכל מביא אשם תלוי אכל את השניה מביא חטאת ואשם ודאי אכל אחד את הראשונה ובא אחר ואכל את השניה זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי. ר' שמעון אומר שניהם מביאין חטאת אחת ואשם. ודאי אחד ומתנין ראמר כל אחד אם חברי אכל חלב ואני קדש יהא חלקי באשם אחד ושלו חברו יבטל לי חלק אשמו וכן אם חברי אכל קדש ואני חלב יהא חלק אשמי שלו וחלק חטאתו שלי ר' יוסי אומר כו': חתיכה של חלב חולין וחתיכה של חלב נותר: אכל אחת מהן ואינו יודע איזה מהן אכל מביא אשם תלוי אכל את השניה מביא חטאת ואשם ודאי אכל אחד את הראשונה ובא אחר ואכל את השניה זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי. ר' שמעון אומר שניהם מביאין חטאת אחת ואשם. ודאי אחד ומתנין ראמר כל אחד אם חברי אכל חלב ואני דקדש יהא חלקי באשם אחד ושלו חברו יבטל לי חלק אשמו וכן אם חברי אכל קדש ואני חלב יהא חלק אשמי שלו וחלק חטאתו שלי ר' יוסי אומר כו': חתיכה של חלב חולין וחתיכה של חלב נותר: אכל אחת מהן ואינו יודע איזה מהן אכל מביא אשם תלוי אכל את השניה מביא חטאת ואשם ודאי אכל אחד את הראשונה ובא אחר ואכל את השניה זה מביא אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי. ר' שמעון אומר שניהם מביאין חטאת אחת ואשם. ודאי אחד ומתנין ראמר כל אחד אם חברי אכל חלב ואני דקדש יהא חלקי באשם אחד ושלו חברו יבטל לי חלק אשמו וכן אם חברי אכל קדש ואני חלב יהא חלק אשמי שלו וחלק חטאתו שלי ר' יוסי אומר כו': חתיכה של חלב חולין וחתיכה של חלב נותר כו':

אשר לה' לרבות יז[1] האימורין. והקשה רבינו אלנתן הא איצטריך קרא דאשר לה' למדרש הניתר לגיהוריס מיידין עליו משום טומאה יט[2] (מנחות דף כה:) ויש לומר דשקוליס ויבאו שניהם כאחד קרא: (וע"ע בתוס' מנחות כה: ד"ה ת"ל): **בוולדות** קדשים וקסבר בהווייתן הן קדושים. דאיסור אלב ואיסור מעילה בהדי הדדי קא אתו ואף על גב דבקדשים קליס ליכא מעילה עד לאחר זריקה כדתנן פ"ק דמעילה (דף ז:) מכ"מ איסורא מיהא איכא ואם תאמר הא איסור אלב קדיס ממעי אמו דהכי אמר ר' יוחנן פרק בהמה המקשה (חולין עה.) תנא אלב מבן ט' מי אלבו כאלב בהמה דאשדים גרמי ולא אוירא ויש לומר דהכי נלא בעי אוירא דולב שיצא [3] לחוץ אלא מכל מקום בעינן אוירא דאלב שיצא האלב לחוץ וממעי אמו לא איל:

הדרן עלך דם שחיטה

המביא אשם. יפלו דמיו לנדבה. [4] פירוש יציא בדמיו עולה והנסכים משל ציבור דמותרות אשם לקיץ המזבח ולכך יציא עולה יב: **אם** משנשחט יג[5] הדם ישפך. לרבי מאיר אמי שפיר דחולין בעזרה ניתנו אלא אפילו לרבנן דאמרי דעבדי מייה עולת נדבה היינו דוקא לדמיו אבל אילו גופיה מודו דזבח פסול הוא יד[6] מ"ל כיון דבשעת שחיטה לא היה ראוי לעולה שעדיין לא נודע לו לכך לא יקריבהו עולה אחר שחיטה:

במפרש

דתניא [6] [1] אשר לה' לרבות [a] את האימורין ואימורין קאי אייהו באיסור עולין וחלב קאי עלייהו באיסור כרת [6] וקאתי איסור טומאה חייל עליה תדע שכן הוא [2] דהא רבי סבירא ליה איסור חל על איסור (ואימא) וה"מ איסור חמור על איסור קל אבל איסור קל [3] (חל) על איסור (והוא איסור) חמור לא ובקדשים שמעינן ליה דאמר איסור קל על איסור חמור נמי חייל דהא איסור מעילה קל [7] הוא מיתה ואיסור קדשים איסור חמור כרת ואתי איסור מיתה חייל על איסור כרת [3] דתניא רבי אומר [2] כל חלב לה' לרבות [2] אימורי קדשים קלים למעילה ומעילה איסור מיתה וקא חייל על איסור חלב דאיסור כרת הוא ש"מ בקדשים גלי קרא [8] והא תניא ר"ש אומר אין פיגול בעולין ואין נותר בעולין אלא תנאי היא ואליבא דר"ש דאיכא דאמרי בקדשים איסור חל על איסור וא"ד בקדשים נמי אין איסור חל על איסור ולמ"ד בקדשים נמי אין איסור חל על איסור [3] כל חלב לה' [6] מאי עביד ליה מוקים ליה בולדי קדשים [9] דקסברי [7] [3] ולדי קדשים בהווייתן יהו קדושים דתרוייהו בהדדי אתו:

הדרן עלך דם שחיטה

המביא [9] אשם תלוי ונודע לו שלא חטא אם עד שלא נשחט יצא וירעה בעדר דברי [3] ר"מ וחכמים אומרים [7] ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה ר"א אומר יקרב שאם אינו בא על חטא זה הרי הוא בא על חטא אחר [6] אם משנשחט [7] נודע לו ישפך הדם והבשר יצא לבית השריפה נזרק הדם [10] [1] (והבשר קיים) יאכל ר' יוסי אומר אפילו הדם בכום יזרק והבשר יאכל [1] אשם ודאי אינו כן [6] עד שלא נשחט יצא וירעה בעדר משנשחט הרי זה יקבר נזרק הדם הבשר יצא לבית השריפה שור הנסקל אינו כן [2] עד שלא נסקל יצא וירעה בעדר משנסקל מותר בהנאה [1] עגלה ערופה אינו כן [7] עד שלא נערפה יצא ותרעה בעדר משנערפה תקבר במקומה שעל פפק באה מתחלה כיפרה פפקה והלכה לה: **גמ'** במאי פליגי ר"מ סבר כיון דלא צריך ליה לא מקדיש ליה ורבנן סברי [2] מתוך שלבו נוקפו גומר ומקדיש תנא בין שנודע לו שחטא ובין [3] נודע לו שלא חטא פליגי ר"מ ורבנן בנודע לו שחטא להודיעך כחו דר"מ דאע"ג דידע דחטא כיון דבעידנא דאפרשיה [6] [3] [לא ידע תצא ותרעה בעדר ובנודע לו שלא חטא להודיעך כחן דרבנן דאע"ג דלא חטא כיון דבעידנא דאפרשיה לא ידע] לבו נוקפו הוה הלכך גמר ומקדיש א"ר ששת מודה ר"מ לחכמים

במפרש

וחלב. דלאימורין קאי עליה בכרת: **פדע שכן.** דבקדשים איסור חל על איסור לדברי הכל: **דהא רבי סבירא ליה.** בעלמא איסור חל על איסור והכי מיליי איסור חמור על הקל אבל קל על החמור לא ובקדשים שמעינן ליה דאפילו קל על החמור. והא דאיסור חמור [2] על הקל לא איתפרש לי היכא: **איסור מיפס.** קל הוא דאין מיידין על שגגתה חטאת: **לרבות אימורי קדשים קליס למעילה.** כדכתיב (ויקרא ג) כל חלב לה' (הוא) אלמא דחטאתה בשגגה מקדשים ה' [שם ה] קיימא בהו: **אין פיגול.** חל על העולין שהאוכל אימורי פיגול כגון כליות אינו חייב כרת. אלמא אפילו איסור חמור לא חייל אאיסור קל: [3] תנא דמתני' אליבא דרבי שמעון סבר איסור חל על איסור בקדשים: והאי תנא דסבר אין פיגול בעולין סבר בקדשים נמי אין איסור חל על איסור: ולהאי תנא דאין פיגול בעולין האי כל חלב לה' דמשמע דמעילה מיילא אאימורים אלמא איסור קל חל אאיסור חמור בקדשים מאי עביד ליה דבשלמא מאשר לה' לרבות אימורין לאיסור טומאה לא פרכינן דמלי לתרוצי דלאו רבי שמעון היא אלא רבנן דפליגי עליה דר' שמעון דאית להו בחולין איסור חל על איסור על ידי כולל כגון נבלה ביום"כ וטומאת הגוף נמי איסור כולל הוא מגו דמתסר בנשר אתסר נמי בחלב אלא האי קרא דמעילה דאמר דאיסור קל חל על איסור הא מעיקרא לן דאיסור חל על איסור אלא דאמר דאיסור חל על איסור אלא דאמר דאיסור חל על איסור אלא דאמר

במפריש שני אשמות לאחריות. אית ספרים דגרסי ונתכפר בחד מהן ואינו צריך לאפילו שניהם עדיין מיהם אם נודע לו שלא חטא לו מטא לו מטא ידעו עד שיתמלאו: **אם** עד שלא נסקל יצא וירעה בעדר בו' מאי חזית ובו'. ואם תתמר מאי פריך הא אמרינן סנהדרין (דף טו.) כמיתת בעלים כך מיתת השור וכיון דאין הבעלים נהרגים בעדות מוכחשת השור לא יהרג ואי לאוסרו בהנאה בלא עדות אחרונים נמי אינו אסור בהנאה לפירוש ר"ת שמפרש בעלמא קדושין (דף מ:) דשור הנסקל אינו אסור ממיים בהנאה עד לאחר יז שיגמר דינו שישחט ויש לומר דמייתי ליה משום סיפא דקתני משנסקל מותר בהנאה יח אמאי ליים לקמאי לאוסרו בהנאה אלא לאו בעדי זוממי כו' אבל לא מצי למיפרך מפשטיה דמתניתין דתני ובשור הנסקל אינו כן הלייטו על פי עדים ולכאורה באשם תלוי על פי עדים וקשה לרב יהודה איכא למימר דמתני' מיירי בעדי הכחשה כלומר שהוכחשו העדים שמביא על פיהם אשם דבהמה לא שמיך אעדים שיבאו אחרי הלאשונים להכחישן אבל רב יהודה מיירי שהחמו העדים ואעדים שמיך בהזמה ולכך צריך להש"ס למידק כדלייק ה"ד אילימא דאתו בי תרי ואמרי הרג כו'. מ"ר:

דאמרו לו נרבע שורו. מכאן קשה לפירוש רבינו אפריים שהיה אומר רובע ונרבע אינו אסור בהנאה דלא גמרינן ליה משור הנסקל יט ומנין ליה שהרי צריך קרא גבי רובע ונרבע בכ"ג ולא גמרינן ליה משור הנסקל והכא משמע דאסור בהנאה מדקאמר כל הממחזיק בו זכה בו ויש לייאש דודאי מותר בהנאה והא דקאמר הכא כל הממחזיק בו זכה בו דמשמע דאפקריה משום שהוא אסור בהנאה לאו הכי פירושו אלא זכה בו בדמי השור במה שהוא בחייו יותר מאחר מיתה דלא אפקריה רק שיעשה לו מיתת בית דין אבל לא מדמי הנאה אבל קשה מהשיל דשילהי הלים מקדש (קדושין מז.) קאמר הש"ס לא מצינו בעלי חיים נאסרים ופריך והרי רובע ונרבע דמחיים ועוד דבתוספתא [דב"ק פ"ד] איכא בהדיא נרבע אסור בהנאה: אלמא

במפריש [א] שני אשמות [ב] לאחריות ונתכפר באחת מהן דשני ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה מאי טעמא ע"כ לא [ג] [ד] פליגי ר"מ עליהון דרבנן אלא משום דלא גלי דעתיה דלבו נוקפו [ה] אבל הכא מכדי חד הוא דאיבעי ליה לאפרושי מ"ט אפריש תרי דסבר אי מירכם חדא מיכפרנא באידך חבריה וכיון דגלי דעתיה דלבו נוקפו היה הואיל וכך [ו] היה גמר והקדישו אמר רב יהודה אמר רב מודים חכמים לר"מ באשם תלוי [ז] שהחזמו עדיו דיצא וירעה בעדר מ"ט עד כאן לא פליגי רבנן עליה [ח] אלא היכא דאפרשיה ע"פ עצמו ואמרינן לבו נוקפו אבל היכא דע"פ עדים אפרשיה לא הוה סמוך עילוי דעדים דסבר דלמא אתו אחרים ומזמי להו מתיב [ט] רבא שור הנסקל אינו כן אם עד שלא נסקל יצא וירעה בעדר ה"ד אילימא דאתו בי תרי אמרי הרג ובי תרי אמרי לא הרג מאי חזית דציית לבתראי ציית להו לקמאי אלא לאו בעדי הזמה ודכוותיה גבי אשם תלוי בעדי הזמה ופליגי א"ל אביי ודלמא שור הנסקל [י] ה"ד כגון שבא הרוג ברגליו [יא] ודכוותיה גבי אשם תלוי כגון דהוכרה חתיכה אבל היכא דאפרשיה לאשם תלוי ע"פ עדים לא בפלוגתא אשם תלוי שהוזמו עדיו רבי אלעזר [יב] אומר הרי היא כמנחת קנאות דתניא [יג] נמצאו עדיה זוממין מנחתה תצא לחולין רבי יוחנן אמר ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה ורבי יוחנן נדמייה למנחת קנאות לא דמי מנחת קנאות לא לכפרה קאתייא אלא לברר עון אבל אשם תלוי דלכפרה אתי מתוך שלבו נוקפו גומר ומקדישו אמר רבי כרוספדאי [יד] אמר ר' יוחנן [טו] שור הנסקל שהוזמו עדיו כל המחזיק בו זכה בו אמר רבא מסתברא טעמא דרבי יוחנן כגון דאמרי ליה נרבע שורו אבל אמרו [טז] רבע שורו הוא בעצמו מידע ידיע דלא רבע ולא מפקר ליה וטרח ומייתי עדים ומאי שנא מהא דאמר רבה בר איתי אמר ר"ל [יז] עיר הנדחת שהוזמו עדיה כל המחזיק בה [יח] זכה בה עיר הנדחת דרבים נינהו כל חד אמר בדעתיה אנא לא חטאי אחרינא חטא ומפקר ממוניה אבל הכא דבדידיה תליא מילתא הוא בעצמו מידע ידע דלא רבע ולא מפקר ליה וטרח ומייתי עדים אמר ר"ל [יט] הנותן מתנה לחבירו ואמר הלה אי אפשי בה כל המחזיק בה זכה בה ומ"ש מהא דאמר רבה בר (א) [כ] אבוה אמר רב ששת ואמרי לה א"ר אבהו אמר רב ששת [כא] [כב] מקבל מתנה שאמר לאחר שבאת מתנה לידו מתנה זו תיבטל מבוטלת אי אפשי בה דבריו קיימין בטילה [היא] אינה מתנה לא אמר כלום מאי

המחזיק בו זכה בו: מיסתברא טעמיה דר' יוחנן. דאפקריה וכל המחזיק בו זכה בו כגון דאמרו לו נרבע שורו באיניש דעלמא אבל אמרו לו כו': וטרח ומייתי עדים. ומזים להן: מאי שנא. מעיר הנדחת שנכסי צדיקים שבתוכה אבד ומפקרי להו אע"ג דידעי בנפשייהו דלא חטאו וקתני הוזמו עדיה כל המחזיק בהן זכה בהן. שאני עיר הנדחת דרבים נינהו כו': הנותן מתנה לחברו ואמר הלה אי אפשי בה כל המחזיק בה זכה בה. דמשעה שנתן זה מתנה הוציאה מרשותו וכי אמר הלה אי אפשי בה הויא הפקר: מקבל מתנה שאמר מאחר שבאת מתנה לידי ואמר מתנה זו תבטל. כלומר שאינו רוצה שתהא מקויימת או אמר מבוטלת שלא יהא בה ממש לא אמר כלום ואין אחר יכול להחזיק בה ואינה חוזרת נמי לבעליה שמאחר המתנה עשוייה כתיקון וקבלה לא אמר כלום ולא נסתלק ממנה. אבל בשעת שבאת לידו אמר אי אפשי בה או בטילה היא דבריו קיימין שהרי עוקר הוא המתנה מתחלתה ולא זכה המחזיק בה:

אמרינן מספיקא לא אקדשיה: **לאחריות**. שאם יאכל האחד יקריב לחטיריו: **מכדי חד ה"ל לאפרושי**. כלומר הא ידעינן דגלי דעתיה דלבו נוקפו דלא ה"ל לאפרושי אלא חד והוא הפריש תרי: **באשם תלוי שהוזמו עדיו**. שאמרו לו שניים לאכלת ספק חלב בשוגג והפריש אשם תלוי על פיהם ובאו עדים אחרים והזימום ואמרו הלא אותו היום עמנו הייתם לא סמך מעדים הא יודע בעצמו שלא אכל וסבר מיימינא סהדי ומזמי להו ויצא אשמו לחולין: **אלא לאו בעדי הזמה**. (ג) בשור הנסקל דמודים חכמים לר' מאיר דאינו יג באשם תלוי משום דליכא למימר לבו נוקפו הילכך יצא וירעה בעדר: **והדווסיה**. הא דפליג (ד) באשם תלוי בעדי הזמה פליגי דלף על גב דהזמו עדים אמרי רבנן דקדוש הוא דלבו נוקפו: **דלמא שור הנסקל**. דנודע שלא הרג יד והיכי דמי כגון שבא הרוג אותו הים שאמרו עליו ששור זה הרגו בא לפנינו ברגליו בריא ושלם בהא מודו רבנן דיצא השור וירעה בעדר: **ודכוותיה פליגי באשם דהוכרה חתיכה**. הנותרת ונמצא שהיא חלב ואותה שאכל היתה שומן בהיא פליגי רבנן ואמרי דקדוש הוא דאמרי' מתוך שלבו נוקפו גמר ומקדישו: **אבל**. גבי עדים דאיכא למימר לא נקפו לבו דסבר מיימינא סהדי וזממי להו בהיא לא פליגי רבנן: **בפלוגתא**. כי היכי דפליגי טו רבא ורב יהודה לעיל דאמר מודין חכמים באשם תלוי שהוזמו עדיו ופליג עליה טז רבא ואומתיה שור הנסקל ה"ג פליגי רבי יוחנן ור"ל (ה): **מנחת קנאות**. מנחת סוטה: **נמצאו עדיה זוממין**. אומן שאמרו שנסתרה עם האיש: **לברר עון**. אם אמת אם שקר: **והוזמו עדיו**. לאחר שנגמר דינו ליסקל: **זכה בו**. דהפקר הוא משנגמר דינו: **נרבע שורו**. וגמרו דינו בסקילה על פיהם ודאי מסתמא אפקריה מייני דסבר עדי אמת הן הילכך הפקר הוא: **וטרח ומייתי עדים**. להזימם: **עיר הנדחת בו'**. ואף על גב דכל חד וחד ידע שלא חטא ומיכא למימר ממוניה הוא ולא אפקריה ומיזמתא לרבא: **אחריני חטאו**. ומאמרי' בחלק (סנהדרין דף קיא:) לדיקים שבעיר הנדחת יוצאין ממנה ערומין וממונם אבד: **ואמר הלה**. מקבל: **כל המחזיק בה זכה**. דהפקר היא: **מקבל מתנה**. שטר מתנת קרקע שאמר המקבל לאחר שבא שטר המתנה לידו: ה"ג **מבוטלת אי אפשי בה דבריו קיימין** ה"ג לה בהשולא גט יח). וטעמא מפרש התם משום דמבוטלת אי אפשי בה להבא משמע והוא כבר קבלה לפיכך לא אמר כלום ואם יש עליו בעל חוב גובה אותה הימנו. ומהא ליכא לאותויה לר"ל דכי אמר ר"ל במתנת מטלטלין דכיון דאתי לידיה והפקירה הויא הפקר אבל זה לא הפקיר את השדה אלא אינו חפץ שתהא המתנה קיימת. אלא סיפא תמיה לן אדר"ל דקתני בטילה היא אינה מתנה דבריו קיימין דלשעבר משמע והכי קאמר כשקבלתיה לאו לשם מתנה קיבלתיה והודאת בעל דין כמאה עדים לפיכך דבריו קיימין:

מסורת הש"ס

(א) ל"ל פליג. (ב) [סוטה ו:], (ג) (ב"ב קלז:), (ד) [ל"ל אינו וע' תוס' בגיטין לב. ד"ה וכאמר], (ה) גיטין לב. [ע"ש וע' תוס' מנחות מח: ד"ה ואיכא דאמרי], (ו) ל"ל דפליג, (ז) ל"ל וי"ל, (ח) [גיטין לב.],

הגהות הב"ח

(א) גמ' ומאי שנא מהא דאמר רבה בר איבו אמר רב ששת ואמרי לה אמר רבה בר אבהו מקבל מתנה כל"ל ותיבות אמר ר' אבהו אמר רב ששת ממקח: (ב) רש"י ד"ה אלא וכו' ובשור הנסקל הוא דמודים:

גליון הש"ס

גמ' ח"ד בגון שבא הרוג. ב"ק דף עד ע"ב: שם א"ר יוחנן שור הנסקל. פירושלמי פ"ז דב"ק הלכה ח פליגי מה ר"י ור"ל:

מוסף רש"י

נמצאו עדיה זוממין. עדי סתירתה שעל דייסה בחלה לבך, מנחתה תצא לחולין. לא קדושה פה ולא קדושה כלי ואין קדושה מעלין בה (גי' רש"ל ולא קדושה כלי מועלת בה) דבעשות הוה (סוטה ו:). אי אפשי בה כל המחזיק בה זכה בה. והיתן עצמו לא יחזור בו שהרי סילק עצמו (רשב"ם ב"ב קלח. עי"ש).

שיטה מקובצת

(א) אשמות תלוין לאחריות: (ב) לא פליג ר"מ עליהון דרבנן: (ג) נוקפו הא הכא בלי דעתו דלבו נוקפו מכדי חד הוא דאיתבעי ליה: (ד) תיבת היה נמחק: (ה) שהוזמו עדיו דוקא הוזמו אבל הוכחשו או שאבדה החתיכה לא. תוס': (ו) עליה דר"מ אלא היכא כו' עצמו דאמרינן לבו: (ז) רבה שור אות א' נמחק: (ח) דכוותיה גבי אשם תלוי כגון דהוכרה חתיכה וכ"מ אפילו הוכרה עד פי עדים כיון דלא הוזמו העדים פליגי רבנן ואמרי דירעה עד שיסתאב דומיא דשור הנסקל דאיירי בעדים וא"כ האי דקאמר אבל היכי דאפרשיה ע"פ עדים לא. רוצה לומר והוזמו דאז ודאי לא הוי סמוך עליהו דדלמא אתו אחרינא וזממי להו אבל אם הוכחשו ולא הוכרה החתיכה אפי' אם הביא ע"פ עדים פליגי רבנן: (ט) אלעזר. גליון בס"י כתוב ר"ל אמר וכן גריס רש"י ד"ל: (י) אמרו לו רבע הוא שורו: (יא) המחזיק בה. עיין בתוס' זבחים (דף עא ע"ב): (יב) עי' בחדושין: (יג) דאינו כאשם תלוי: (יד) הרג היכי דמי אות ר' נמחק: (טו) דפליגי רבה ורב אות א' נמחק: (טז) עליה רבה ואוחביה משור הנסקל: (יז) שנגמר דינו ונשחט וי"ל. גליון והר"מ פי' דפריך מטעם דירעה משמע דמותר לשוחטו ושור הנסקל אסור לשוחטו משעת גמר דין דהנאה דמחיים דוקא דשרי אפילו לר"ת וכן ברש"י: (יח) אמאי נציית לקמאי הוא דבור בפני עצמו: (יט) הנסקל שהרי בס"ק דסנהדרין מצריך קרא גבי רובע ונרבע שמיתתו בכ"ג:

עין משפט נר מצוה

ו א מיי' פ"ד מהל' פסה"מ הלכה כח:
ז ב מיי' פ"ד מהל' טוטס הל' טו:
ח ג מיי' פי"ח מהל' מזק ממון הל' יב:
ט ד מיי' פ"ד מהל' ע"ז הל' ח:
י ה ו מיי' פ"ד מהל' זכיה הל"ח טוס"ע מ"מ סי' רמה ס"י וסס"ע וע"ש:

רבינו גרשום

וסד"א איגלאי מילתא למפרע דלא אקדשיה אפי' הכי קסברי רבנן הקדיש דבין דלבו נוקפו גמר והקדישו והילכך ירעה עד שיסתאב: ונתכפר באחת מהן. ואח"כ נודע לו שלא חטא חטא מודה ר' מאיר דשני ירעה עד שיסתאב דעד כאן לא פליג ר' מאיר (באשם תלוי אחד) עליהו דרבנן דירעה בעדר אלא [באשם תלוי אחד] משום (דקסבר) דלא גלי דעתיה דלבו נוקפו אלא קסבר כיון דלא צריך ליה לא מקדיש ליה אבל היכא דמפריש ב' אשמות לאחריות מודי ר' מאיר דגלי דעתיה דלבו נוקפו דמיכדי חד כו': באשם תלוי שהוזמו עדיו. כגון שבאו ב' עדים ואמרו לו אכלת ספק חלב והפריש אשם תלוי וקודם שנשחט באו ב' אחרים והזימום ואמרו להם היאך אתם מעידין באיש פלוני שאכל ספק חלב והלא אותו יום עמנו הייתם במקום פלוני ומודין חכמים דיצא וירעה בעדר ב"מ כו': דסבר דילמא אתו. עדים אחרינו ומזימין להני ולא גמר והקדישו: שור הנסקל אינו כן. מתניתין היא אלא אם עד שלא נסקל באו עדים יצא וירעה בעדר: היכי דמי אילימא דאתו בי תרי ואמרי הרג. זה שור את הנפש ואתו בי תרי ואמרי לא הרג דקא מכחשי להו מאי חזית כו': אלא לאו בעדי הזמה. דקא מזמי הני בתראי להני בתראי והלא במקום פלוני עמנו הייתם והכא מודו דיצא וירעה בעדר דכוותה גבי אשם תלוי מיירי נמי בעדי הזמה ומאי אינו כן דהכא פליגי ובשור הנסקל לא פליגי וקשיא לרב יהודה אמר רב דאמר דמודו חכמים לרבי מאיר באשם תלוי שהוזמו עדיו והכא דייקינן דפליגי: א"ל אביי לא קשיא דלמא שור הנסקל. דקא מודו דיצא וירעה בעדר: כגון שבא הרוג. שהיו אומרי' שהרגו השור בא ברגל הילכך צייתינן לבתראי אע"ג דלא מזמנן להו דכוותיה גבי אשם לא מיירי בהזמה אלא בהכחשה וכגון שהוכרה חתיכה שנשתייירה דחלב היא ובהכי פליגי דר' מאיר סבר כיון דלא צריך ליה לא אקדשיה ורבנן סברי מתוך שלבו נוקפו גמר ומקדישו אבל היכא דאפרשיה לאשם תלוי ע"פ עדים והזמו לא פליגי אלא מודים חכמים לר' מאיר דיצא וירעה בעדר: ובפלוגתא דרב ורבה פליגי הני תנאי דר' אלעזר סבירא ליה כרב יהודה אמר רב ור' יוחנן כרבה: ור' יוחנן נדמייה לאשם תלוי למנחת קנאות. דיצא לחולין: לא דמי מנחת קנאות לאו לכפרה אתי אלא (לברר) [לברר] עון להכשיר הדבר שיהו המים בודקין אותה להכי מייתי מנחה אבל אשם תלוי דלכפרה אתי מתוך שלבו נוקפו גומר ומקדישו דילכך קסבר ירעה עד שיסתאב וימכר כו': שור הנסקל שהחמו עדיו כל המחזיק בו זכה בו. דמשעה שהעידוהו תחילה שנרבע או הרג את הנפש הפקירוהו בעליו וכי הוזמו כל